

“Jenaýat we jeza” adam psihikasyna çuňňur aralaşmagy bilen meşhur bolan rus ýazyjysy Fýodor Dostoýewskiniň meşhur romanydyr. Bu roman ilki başda 1866-njy ýylyň ýanwaryndan 1866-njy ýylyň dekabry aralygynda rus Messengerinde seriýa görnüşinde neşir edilipdir.

Hekaýa Russiýanyň Sankt-Peterburg şäherinde bolup geçip, baş gahryman Rodion Raskolnikowyň durmuşy bilen baglanyşyklydyr. Raskolnikow okuw tölegini töläp bilmeýändigini sebäpli uniwersitetden kowlan garyp we umytsyz talyp bolupdyr.

Umytsyzlyga uçran we ýagdaýynyň ahlak netijeleri bilen göreşýän Raskolnikow, puluny jemgyýetiň peýdasyna ulanyp biljekdigine ynanyan süýthor Alena Iwanownany öldürmek barada planlar düzýär. Ol bu hereketiň özüni Napoleona meňzeş, adaty adamlary dolandyryýan ahlak ynançlaryna bagly bolmaýan üýtgeşik adama öwürjegine ynandyrýpdyr.

Planlaryny durmuşa geçirip, adam janyna kast edensoň, Raskolnikow günäkärlik we paranoýa sebäpli ejir çekýär. Onuň içki duýgularynyň göreşi romanyň özenini emele getirýär. Bu jenaýatyň netijeleri Raskolnikowy şahsyýetini açmak we halas etmek üçin agyr ýolagçylyga iterýär.

Bu başagaýlygyň arasynda Raskolnikow, kärine garamazdan özüne mahsus bolan mähirini saklaýan aýyp kär bilen meşgullanýan Sonýa bilen tanyşýar. Sonýanyň häsiýeti Raskolnikowyň ahlak taýdan düşnüksizligi bilen düýpgöter tapawutlanýar. Raskolnikowyň soňky boýun almagynda we soňraky jezasýnda onuň sarsmaz imany we hatda iň agyr günäkärler üçinem halas ediljekdigi baradaky wadasy aýgytly rol oýnaýar.

Bu roman jenaýatyň ahlagy, halas edilmek mümkinçiligi we hereketleriň netijesi ýaly birnäçe filosofiki we psihologiki temalara çuňňur aralaşýar. Dostoýewskiý Raskolnikowyň psihologiki başagaýlygyny ussatlyk bilen suratlandyrýar, günäkärliğini, wyždanyň we her bir adamda ýagşylygyň we ýamanlygyň bardygyny çuňňur açyp görkezýär.

Jenaýat we jeza diňe bir jenaýat we gutulgysyz jeza hakda hekaýa däl, eýsem ahlagyň tebigaty barada çuňňur psihologiki derňew we filosofiki pikir alyşma hasaplanýar. Roman “maksatlar serişdeleri aklaýar” diýen pikire garşy çykýar we her bir hereketiň netijesiniň bardygyny nygtaýar. Garaňky mowzuklaryna garamazdan, roman ahyrsoňy bagyşlamak we ýoluňyzy üýtgetmek üçin hiç haçan giç dälidigini öňe sürüp, umyt we gutulyş habaryny berýär.

Sözümiň ahyrynda, Jenaýat we jeza adam psihikasynyň çuňlugyna aralaşýan, günäkärlik, halas ediş temalaryny we hereketleriň ahlak netijelerini öwrenýän ebedi eserdir. Bu roman ählumumy temalary çuňňur öwrenmek üçin häzirki wagtda okyjylara seslenmegi dowam

“Umumylaşdyrylan eposlar: Dünýä klassiklerine gysgaça syn”:
“Jenayät we jeza”

etdirýän çuňňur filosofiki we psihologiki romandyr.